

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Oslo, 28.10.2008

Høringsuttalelse – forslag til tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis

1. Innledning og generelle kommentarer

Det vises til Finansdepartementets brev av 1. juli 2008 om høring – forslag til tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis.

Den norske Aktuarforening (nedenfor kalt Aktuarforeningen) avgir med dette sin uttalelse til denne høringen.

Aktuarforeningen har i sin høringsuttalelse i hovedsak vurdert aktuarielle forhold i høringsforslaget, men også andre forhold er vurdert. Aktuarforeningen har knyttet sine kommentarer til de enkelte kapitlene og avsnittene.

Aktuarforeningen er enig i intensjonen om at det bør være konkurranse i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis. Aktuarforeningens oppfatning er imidlertid at dette er et konkurransemarked som allerede fungerer greit i dag som følge av at det er full flytterett for disse produktene. Vi ser ingen reelle begrensninger i dagens regelverk for kundenes adgang til å flytte fripolisen. Derimot synes vi høringsforslaget bærer preg av å være sterkt påvirket av enkelte aktører i markedet uten at forslaget er vurdert grundig i forhold til hvilken virkning det vil ha, og uten en vurdering av om fripolisekundene faktisk vil få økte fordeler.

Aktuarforeningen er enig i at det er viktig at kundene gis god informasjon om produktet. Kundene får i dag informasjon om produktet ved utsendelse av forsikringsbevis, forsikringsvilkår og årlige kontoutskrifter. Det må lages ny forskrift for kontoutskrifter som følge av ny forsikringsvirksomhetslov. Eventuelle endringer i innholdet i den årlige kontoutskriften bør derfor tas inn i dette forskriftsarbeidet.

2. Kommentarer til kapittel 2 Nærmere om fripoliser og pensjonskapitalbevis

Aktuarforeningen antar at det med fripoliser og pensjonskapitalbevis menes individuelle pensjonsavtaler utgått fra kollektive pensjonsavtaler.

Aktuarforeningen minner om at fripoliser og pensjonskapitalbevis utstedes som følge av flere typer hendelser, ikke bare ved fratredelser. Andre hendelser som forårsaker utstedelser av

individuelle pensjonsavtaler er kvalitetsreduksjoner, konverteringer til innskuddspensjonsavtaler og opphør. Ved opphør vil det også være aktuelt å utstede individuelle pensjonsavtaler for uføre-, alders- og etterlattepensjonister. Utkastet til lovtekst mangler denne dimensjonen.

Kundene får i dag informasjon om fripolisen og pensjonskapitalbeviset ved utstedelse og i forbindelse med de årlige kontoutskriftene. Dersom disse kundene ikke vet hva en fripolise eller et pensjonskapitalbevis er, kan en årsak være at de ikke leser den informasjonen som sendes ut i dag. Det vil neppe gjøre situasjonen bedre ved at selskapene sender ut mer kompleks informasjon. Dagens forskriftsregulerte kontoutskrift er et eksempel på komplisert informasjon som fører til at kundene mister motivasjonen for å sette seg inn i produktet og dets egenskaper.

3. Kommentarer til kapittel 3 Konkurransen i markedet for forvaltning av fripoliser og pensjonskapitalbevis

3.1 Kommentarer til avsnitt 3.1 Generelle markedsforhold

Høringsnotatet slår fast at forvaltning av premiereserve knyttet til fripoliser står for en betydelig del av livselskapenes forvaltningskapital og refererer til at banklovkommisjonen har lagt til grunn at dette fortsatt vil være tilfellet, blant annet fordi mobiliteten i arbeidsmarkedet må antas å øke. Aktuarforeningen vil i denne sammenheng påpeke at kvalitetsreduksjoner og konverteringer til innskuddspensjonsavtaler vil være vel så viktige årsaker til eventuell vekst i markedet.

Høringsnotatet refererer videre til at i underkant av 2 % av fripolisene og pensjonskapitalbevisene i 2007 flyttet. Det er i dag i praksis liten eller ingen begrensning på kundenes reelle adgang til å bytte leverandør. En årsak til den lave flytteandelen kan være at fripoliser og pensjonskapitalbevis er relativt standardiserte og regulerte produkter, og det har til nå vært relativt små forskjeller mellom selskapene i forhold til hva kunden får. Det har derfor til nå ikke vært noe stort reelt flyttebehov blant disse kundene.

De fleste flyttesituasjoner i dag relaterer seg til kunder som har flere fripoliser/pensjonskapitalbevis i ulike selskap. Her har det vært en reell gevinst for kundene ved at de har spart kostnader når fripolisene/pensjonskapitalbevisene er blitt slått sammen i et selskap.

Aktuarforeningen mener det er en selvfølge at kunden får informasjon om produktet og den flytteretten som finnes i dag.

3.2 Kommentarer til avsnitt 3.2 Særlig om prisstruktur for fripoliser og pensjonskapitalbevis

Pensjonsleverandøren skal foreta avsetning til administrasjonsreserve for fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser ved utstedelse av disse. Denne avsetningen finansieres normalt av arbeidsgiverforetaket. Avsatt administrasjonsreserve skal dekke forsikringsselskapenes kostnader i hele fripolisens/pensjonskapitalbevisets levetid. Innehaveren av fripolisen/pensjonskapitalbeviset blir med andre ord ikke belastet for ytterligere kostnader. Den årlige belastede kostnaden som er dekket fra administrasjonsreserve fremkommer i dag i den årlige kontoutskriften.

For pensjonskapitalbevis med investeringsvalg er situasjonen annerledes. Her er det adgang for pensjonsleverandøren å belaste innehaverens pensjonskapital for vederlag for administrative tjenester.

For fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser har pensjonsleverandøren rett til inntil 20 % av overskuddet på avkastning, etter at eventuelt underskudd på risiko er dekket. Dette vederlaget skal blant annet dekke pensjonsleverandørens finansrisiko som tas som følge av den avkastningsgarantien som er forbundet med fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser.

Det skal vedtektsbestemmes hvor mye av overskuddet hvert år selskapet har rett til. Vedtektene vil muligens oppgi dette som *inntil* 20 % av overskuddet på avkastning hvert år, etter at eventuelt underskudd på risiko er dekket, og der det tas ulike prosentandeler i ulike år avhengig av oppnådd avkastning. Det er også gitt adgang til å ha ulike prosentsetser for ulike grupper av fripoliser/pensjonskapitalbevis. Det vil derfor ikke være mulig å oppgi hva som ville ha blitt forsikringssselskapets vederlag ved en hypotetisk oppnådd avkastning. En sammenligning av slike hypotetiske vederlag vil selvfølgelig bli vanskelig å kontrollere.

Det er i dag, og det vil fortsatt være i fremtiden, vanskelig å sammenligne nivå på kostnader og overskuddsdeling fra selskap til selskap. En slik sammenligning i kroner vil ikke gi et korrekt bilde over tid. Ulike selskap kan ha ulik profil på kostnadsbelastningene.

Aktuarforeningen mener det viktigste for kunden må være hvor mye pensjonen og pensjonskapitalen øker fra utstedelse og frem til eventuell utbetaling, og ikke hvilke vederlag selskapene har rett til.

4. Kommentarer til kapittel 4 Tiltak som kan øke konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis

4.1 Kommentarer til avsnitt 4.1 Informasjonsplikt

I tillegg til å gi kunden en generell informasjon om produktet mener aktuarforeningen at selskapene bør gi informasjon om rett til å flytte fripoliser og pensjonskapitalbevis, og informasjon om muligheter for sammenslåing av flere fripoliser og flere pensjonskapitalbevis.

Selskapene bør i tillegg gi generelle opplysninger rundt overskuddsdelingsmodellen og hvordan modellen for fremtidig godtgjørelse for administrasjon fungerer.

Aktuarforeningen mener selskapene må gi informasjon i henhold til ovenstående ved utstedelser og gjennom årlige kontoutskrifter.

4.1.1 Kommentarer til avsnitt 4.1.1 Opplysninger ved utstedelse av fripoliser og pensjonskapitalbevis – standard skjema.

Se kommentarene til avsnitt 4.1 Informasjonsplikt ovenfor.

I høringsnotatet foreslås det at all informasjon som gis ved utstedelser, kan gis i et standard skjema. Forslaget begrunnes med at informasjonen på denne måten blir mer synlig for kunden, samtidig som kunden får direkte sammenlignbar informasjon.

Forutsetningen for at kunden skal kunne bruke denne informasjonen til sammenligning mot annen informasjon, er at kunden sitter med slik annen informasjon der og da. Dette siste er vel heller lite sannsynlig.

Ut fra dette ståsted mener Aktuarforeningen at et standard skjema til dette formål er lite hensiktsmessig.

4.1.2 Kommentarer til avsnitt 4.1.2 Løpende opplysningsplikt

Som nevnt under punkt 4.1 mener Aktuarforeningen det er nærliggende at tilnærmet samme informasjon som gis ved utstedelser, også bør oppgis i forbindelse med utsendelse av de årlige kontoutskrifter.

Høringsforslaget legger frem et ønske om å kunne sammenligne hvor stor andel av overskuddet de ulike leverandører faktisk beregner seg.

Høringsnotatet inneholder forslag om at det i den årlige kontoutskriften for fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelse skal opplyses om kroneverdien av det overskudd som selskapet faktisk har mottatt i de tre foregående år, inklusive den andel av overskuddet som eventuelt har gått til å dekke negativt risikoresultat.

I tillegg inneholder høringsnotatet et forslag om pålegg om å opplyse om hva andelen av overskudd ville ha blitt ved et avkastningsresultat på hhv 3 %, 4 % og 5 %.

Aktuarforeningen er av den oppfatning at det må være tilstrekkelig å oppgi overskuddsdelingsmodell på et generelt grunnlag. Aktuarforeningen anser det som lite konstruktivt og hensiktsmessig å oppgi overskudd i kronebeløp ved ulike avkastningsnivå. Like lite konstruktivt og hensiktsmessig anses det å oppgi overskudd i kronebeløp tilbake i tid. Det vil være vanskelig å benytte slik informasjon til å sammenligne med andre selskap. For å benytte slik informasjon må man blant annet kjenne avtalens grunnlagsrente (som kan være et snitt av to renter mellom 2,75 % og 4 %, for eksempel 3,79 %) i dag og tilbake i tid.

Aktuarforeningen mener en slik oppstilling av andeler vil føre til at fokus flyttes fra oppnådd avkastning til de vederlag pensjonsleverandøren tar. For eksempel vil avkastning på 5 % gi et høyere vederlag til pensjonsleverandøren enn en avkastning på 4 %, men det er jo allikevel 5 % avkastning som er det beste for kunden.

Aktuarforeningen ser at det i dag er vanskelig for kundene å forstå hva det innebærer at fripolisen/pensjonskapitalbeviset har en garantert avkastning og at det kanskje burde vært informert bedre om dette, uten at vi har vurdert hvordan en slik informasjon skal eller bør gis.

Endringer i lovverket rundt hva som skal oppgis til kundene i de årlige kontoutskrifter bør tas inn i forbindelse med utarbeidelsen av eventuell ny kontoføringsforskrift.

4.2 Kommentarer til avsnitt 4.2 Oppsigelse av fripolise og pensjonskapitalbevis

Høringsnotatet inneholder forslag om å redusere oppsigelsesfristen for fripoliser og pensjonskapitalbevis til en måned (fra to måneder). I tillegg inneholder høringsnotatet forslag om at avkastning som skal beregnes ved oversittelse av fristen for overføring bør beregnes etter lov om renter ved forsinket betaling med mer.

Aktuarforeningen ser ikke helt hvorfor disse to forslagene skal fremme konkurransen på dette markedet. Aktuarforeningen ser liten økonomisk effekt av å endre flyttefristen for kunden, men går heller ikke i mot en slik endring. Når det gjelder å ta inn i loven bruk av rente ved oversittelse av flyttefristen mener vi at dette ikke er nødvendig siden dette uansett følger av forsikringsvirksomhetsloven.

4.3 Kommentarer til avsnitt 4.3 Flyttegebyr

Det foreslås at retten til å kreve flyttegebyr oppheves.

Flyttegebyr utgjør i dag relativt lite for denne type avtaler, og er ikke regulert på 20 år. Dagens flyttegebyr dekker ikke kostnadene rundt flytteprosessen. Dersom selskapene ikke får opprettholde denne retten, medfører dette at selskapets øvrige kunder vil bli belastet for kostnaden. Dette er etter Aktuarforeningens oppfatning ikke rimelig.

I høringsnotatet refereres det til en tidligere uttalelse fra Finansdepartementet at fjerning av flyttegebyret for fripoliser og pensjonskapitalbevis vil kunne legge til rette for økt konkurranse, noe som vil komme alle forsikringstakerne til gode. Aktuarforeningen kan ikke se at fjerning av adgang til å ta flyttegebyr kommer alle forsikringstakerne til gode.

Aktuarforeningen mener at selskapene bør få beholde retten til å kreve flyttegebyr ved flytting, spesielt med tanke på de kunder som flytter, men aller mest med tanke på selskapets øvrige kunder.

4.4 Kommentarer til avsnitt 4.4 Konkurransetsetting av retten til utstedelse av fripoliser

Det foreslås at arbeidsgiver skal ha adgang til å plassere fripoliser og pensjonskapitalbevis i et annet selskap enn det selskap pensjonsordningen er plassert i.

Et slikt forslag reiser mange spørsmål og mange utfordringer. Det antas at behandlingen av slik konkurranseutsetting teknisk sett burde tilsvare behandlingen ved en utløsningsavtale mellom en pensjonskasse og et livsforsikringsselskap. Det reises imidlertid en rekke spørsmål knyttet til hvordan administrasjonsavsetninger skal foretas og betales frem til tidspunktet for utstedelse av fripolisen. Det må fastsettes om avsetningene skal betales av foretaket til den institusjonen som skal utstede fripolisen i forkant, ved utstedelse av fripolisen eller annet tidspunkt. Videre må behovet for informasjon til de forsikrede vurderes.

Motivasjonen en bedrift vil ha for å velge en løsning med fripoliser og pensjonskapitalbevis utstedt i annet selskap vil sannsynligvis ligge på kostnadssiden. Bedriften vil velge det selskapet som krever laveste avsatt administrasjonsreserve, og ikke nødvendigvis det selskapet som leverer det beste produktet for innehaveren av fripolisen/pensjonskapitalbeviset. En kan for eksempel se for seg selskap som leverer et lavkostnadsprodukt med et lavt servicenivå for fripolisen/pensjonskapitalbeviset og at dette gjenspeiles i et lavt administrasjonsreservekrav. Fripoliser/pensjonskapitalbevis utstedt i slike selskap vil i prinsippet være innelåst da det å flytte slike fripoliser/pensjonskapitalbevis til andre selskap vil medføre lavere sikrede ytelser.

Dette forslaget kan redusere kundens mulighet til å flytte fripolisen/pensjonskapitalbeviset og vil slik sett ikke gi kunden reelle flyttemuligheter etter at fripolisen/pensjonskapitalbeviset er utstedt.

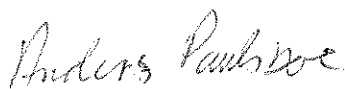
I høringsforslaget sies det at ”*Et medlems premiereserve ved fratredelsen skal i tilfelle beregnes etter beregningsgrunnlaget til det foretak som utsteder fripolisen.*” Dersom avgivende selskap har lavere reservekrav enn mottagende selskap antar vi det må være mottagende selskap som må fakturere bedriften den manglende reserven. Det bør være rimelig klart at det er den institusjonen som utsteder fripolisen/pensjonskapitalbeviset som må sitte med risikoen knyttet til slike utstedelser.

Aktuarforeningen antar at et mulig scenario ved innføring av en slik lovendring vil være at selskapene øker kostnadene for bedrifter som ønsker å utstede fripoliser/pensjonskapitalbevis i annet selskap, som følge av at utstedelse av fripoliser/pensjonskapitalbevis i annet selskap vil være kostnadsdrivende. Den økonomiske effekten for forsikringsselskapene og bedriftene vil derfor bli lite påvirket av et slikt forslag, mens derimot innehaverne av fripolisene/pensjonskapitalbevisene vil kunne bli skadelidende.

Aktuarforeningen tar det ellers for gitt at en slik avtale måtte omfatte absolutt alle individuelle pensjonsavtaler som utgår fra de kollektive pensjonsavtaler, dvs. både som følge av fratredelser, kvalitetsreduksjoner, konverteringer til innskuddspensjonsavtaler og opphør. Herunder kommer individuelle pensjonsavtaler for uføre-, alders- og etterlattepensjonister ved opphør. Dessuten må selskapene som gjennom slike avtaler forplikter seg til å overta individuelle pensjonsavtaler ved utmeldinger, også forplikte seg til å gi tilbud og aksept på individuelle fortsettelsesforsikringer.

På denne bakgrunn mener Aktuarforeningen at dersom det skal innføres konkurranseutsetting av retten til utstedelse av fripoliser og pensjonskapitalbevis må forslag til lovtekst endres vesentlig. Aktuarforeningen har uansett problemer med å se at arbeidsgiver eller arbeidstaker vil være tjent med en slik løsning eller at den er kostnadsbesparende.

Med vennlig hilsen
Den Norske Aktuarforening

Anders Paulsboe
Styremedlem

Gunnar Kvan (*sign*)
Formann

Den Norske Aktuarforening er en frittstående, uavhengig profesjonsforening som er åpen for alle som har aktuarutdannelse eller tilsvarende kvalifikasjoner. Foreningens formål er å fremme utøvelsen av aktuarfaget og medlemmenes felles interesser. Ved siste årsskifte hadde foreningen 258 medlemmer. Praktisk talt alle aktuarer som arbeider med forsikringsfaglige spørsmål, er medlemmer av foreningen.